

Etica memoriei

de Iulian BOLDEA

Ceea ce frapează, poate, cu îndoită forță în al cincilea volum al *Jurnalului* (1996-1997) Monică Lovinescu, apărut la Editura Humanitas în 2005 e, înainte de toate, discernământul moral de o precizie ireproșabilă, dublat de intransigența judecăților, nu o dată severe, intolerante, mai întâi cu sine și apoi cu ceilalți. Dincolo de tribulațiile cotidianului, cu gesturi ce par mecanice, repetitive, dar care fac, totuși, parte dintr-un ritual existențial pus cu obstinație în serviciul legitimării ființei prin cultură, prin cuvântul scris și printr-o etică a valorii incontrovertibilă, *Jurnalul* e o probă a nevoii autoarei de regăsire, prin intermediul verbului evocator, a propriei identități, sfâșiată între două spații de cultură, de trăire și de simțire, desemnate cu patos afectiv reținut și cu luciditate. Bucureștiul regăsit după o absență îndelungată e resimțit cu perfect aplomb etic, refuzându-se orice refugiu în vreo mitologie a trecutului.

Destinul tragic al mamei (Ecaterina Bălăceanu) ocupă un spațiu privilegiat și semnificativ în aceste pagini; documentele securității, la care Monica Lovinescu are acum acces, transcriu o dramă a unei libertăți confiscate, torturile și chinurile la care a fost supusă Ecaterina Bălăceanu pentru vina de a avea un copil exilat. Frazele diaristei sunt pregnante și exacte, lipsite de stridențe retorice sau afective, dar cu atât mai drastice. Sentimentul de vinovăție pe care memoria abisală a diaristei îl adăpostește e înregistrat cu aceeași luciditate tranșantă, din care orice umbră de idealizare de sine e absentă. Orice compromis. Orice autoiluzionare. Ultragiul și culpabilitatea sunt cele două sentimente dominante pe care le încearcă Monica Lovinescu la lectura proceselor-verbale de urmărire a mamei sale, documente ale terorii, scenariu contras ale unui timp malefic, în care conștiințele umane erau reduse la neantul dogmatismului, desființate sau îndoctrinate cu premeditare. Monica Lovinescu e perfect conștientă de inadecvarea dintre instrumentele analizei conceptuale, ale logicii diurne și spațiul acesta afectiv turbionar, în care stări afective de o deconcertantă profunzime (complexe indefinibile, trecutul ororii, prezentul vinovăției etc.) reprezintă tot atâtea răni de nevindecate, tot atâtea traume intolerabile: „Cum să te instalezi cu bisturiul analizei în astfel de zone tulburi, gâlgând și

de puroiul vinovăției resimțite subiectiv, și de sângele nevinovăției reale? Știi totuși că va trebui s-o faci și că amânarea aceasta neistovită n-are nicio scuză”.

Evident, paginile *Jurnalului*, atât de dense, atât de substanțiale ca materie biografică și evenimentială, ne oferă un prim nivel al percepției, de ordinul fenomenalității, al aparentului și cotidianității, în care gesturi, întâmplări, scene, figuri, unele pitorești, altele odioase, unele transcrise în peniță afectivă sau elogioasă, altele repudiate cu tranșanță sunt strânse laolaltă în pasta unui prezent dinamic, înregistrat cu o frenezia a detaliului ce asumă, sub specia autenticității autobiografice, și anecdotical sau faptul banal și gestul sau cuvântul revelator. Una dintre obsesiile *Jurnalului* e, firește, cumva, tema memoriei și, legată indisolubil de ea, cea a identității. România este, notează diarista, „nu doar aritmică, ci și uitucă. Chiar dacă am fi V. și cu mine în stare să alcătuim «sinteze», numai de memorie istorică nu are nevoie o populație doritoare, dimpotrivă, de o amnezie cât mai prelungită. Văzând cum nu se preocupă nimeni de ce-a mai rămas ca memorie în exil (arhive, biblioteci, supraviețuitori), mă mir mai puțin de numărul mic al studiilor despre exilul din 1848. Trebuie să fie probabil o vocație națională: preferăm legenda, confruntării ei cu adevărul istoric, cu cercetarea surselor”. Sau, într-o altă pagină, câteva rânduri revelatoare pentru condiția neamului românesc, care și-a făcut, în chip paradoxal, din amnezie un instrument de legitimare identitară: „Se tot întreabă de ce evreii au memorie și noi nu. Îi răspund că evreii au supraviețuit aducându-și aminte, iar românii, uitând. (Pata albă a absenței noastre timp de vreun mileniu de pe hărți din ce altceva s-a născut dacă nu din uităciune?)”. Multe dintre evenimentele politice care se petreceau în România acelei epoci (Victoria Alianței și a lui Emil Constantinescu în alegeri, eșecul lui Nicolae Manolescu la prezidențiale, însoțite de trădările și lașitățile unora, de tenacitatea altora etc.) sunt transcrise pe larg, cu detalii revelatoare, ce transformă paginile de jurnal în document psihologic, adâncind caracterul său de depozitie morală asupra prezentului, concomitent cu încercarea de resuscitare a unui trecut revolut. Pasionante sunt și însemnările, polemice, atente, riguroase, neconvenționale, despre cărți, scriitori, evenimente culturale, care transformă *Jurnalul* Monică Lovinescu într-un adevărat festin al intelectului. *Pragul etic* pe care îl impun aceste pagini de jurnal se întâlnește, pe parcursul multor însemnări, cu pasiunea, obsedant reiterată, a *adevărului* și a *mărturiei* netrucate, expusă în regimul lucidității depline și tutelare. Confesiunea se încarcă, astfel, de reverberațiile etice ale pactului legitim cu memoria, cu neuitarea, condiție a libertății interioare și a identității cu sine a ființei.

Maria Gliga sau întoarcerea la începuturi

Inflexiuni solare

“Stele”- tehnica mixta

Născută la Deda, județ Mureș, Maria Gliga a absolvit Academia de Arte Vizuale “Ion Andreescu” din Cluj Napoca în anul 1999, cu specializarea “Tapiserie-Design Vestimentar”. Din același an este membră a Uniunii Artiștilor Plastici din Târgu Mureș urbe în care este și profesor la Școala Populară de Artă și designer la Textor. (Cora FODOR)

PAG. 4

Impresii și poezii ale poezilor mureșeni participanți la prima ediție a Taberei de Creație Literară “Giuluz” 2010

“Criticul criticii”

de Daniela LIRCĂ MOLDOVAN

Ne mândrim cu nume ilustre ale poporului nostru, contemporane sau nu, păsări melodios grăitoare, ce duc în zborul lor spre necunoscut cântecul neaș al identității noastre de români, care ne reprezintă și care reprezintă cărțile de identitate a neamului peste oceane, ne amintim de ele și le cinstim, poate niciodată suficient.

Să nu uităm nici de personalitățile mureșene, nu mai puțin importante, care, prin contribuția lor, în oricare domeniu ar fi, ne-au demonstrat ce înseamnă o privire semeată de ardeleni. Se cuvine, de aceea, să ne îndreptăm privirea și gratitudinea în același timp, cu acest prilej, și spre contribuția mereu vie din domeniul criticii, nu lipsită de importanță, cu atât mai mult că e “de-a noastră” și să-i cinstim memoria în semn de recunoștință și admirație, dând glas rândurilor semnate: **Cornel Regman**, istoric și critic literar, fiul satului Daneș, din județul Mureș, celui de la a cărui trecere în neființă s-au împlinit unsprezece veri fierbinți, în 14 iulie. (Continuare în pagina 2)

Interviu cu Dumitru Fărcaș:

PAG. 8

„Nu-i lumea aceea pentru mine!”

un interviu realizat de Mihai SUCIU

ÎN BRAȚELE APEI

de Dan CULCER

Se dedică Prepeleței

Valurile sărate ale lacrimii Clipocesc la picioarele noastre, nivelul Oceanului crește, ghețurile de la Nord și de la Sud se topesc. Încălzire globală.

Și totuși ne este tot mai frig. apa ne cuprinde genunchii, inima. Mai avem doar timpul să bolborosim privindu-ne prin sticla verde a apei sărate, a lacrimii.

In memoriam Cornel REGMAN

“CRITICUL CRITICII”

de Daniela LIRCĂ MOLDOVAN

(Continuare din Pagina 1)

Din descendența familiei de critici ardeleni, reprezentați prin Ilarie Chendi, la care însuși aderă Cornel Regman, stimulați de lupta dusă de Titu Maiorescu împotriva mediocrității, membru al Cercului literar de la Sibiu, moment decisiv pentru formația sa de critic literar, dezvoltându-și aptitudinile și orientându-și preferințele din tinerețe în materie de judecată critică sub influența lui George Călinescu, a fost comparat și asemănat deseori cu Pompiliu Constantinescu prin precizia și intransigența cu care puneau “diagnosticul” operei literare.

Criticul s-a impus în peisajul criticii literare, pe linia interbelicilor, predominant prin volumele sale de cronici literare și foiletoane (*Confluente literare, Cărți, autori, tendințe, Cică niște cronicari...*, *Seleție din selecție, Colocvial, Explorări în actualitatea imediată, Noi explorări critice, De la imperfect la mai puțin ca perfect*), dar și prin studiile sale critice reduse numeric, însă foarte valoroase (*Agârbiceanu și demonii. Studii de tipologie literară și Ion Creangă. O biografie a operei*), vădind la început o tendință de gust îndreptată spre clasicul literaturii (*Confluente literare*), după care oprindu-se constant la “actualitatea imediată” reprezentată vertical.

De-a lungul timpului și-a făcut involuntar o imagine de “incomod”, prin gustul său ascuțit pentru polemică (“o luptă purtată în văzul tuturor și a cel puțin un arbitru: opinia publică” – cum singur o definea), prin “tonul dăscălițor” cum se autocaracteriza, prin replicile, acuzele și săgețile ce le lansa spre critica actuală și la adresa criticului-trubadur (“*Înzestrat cu o știință specială de a pișca struna la momentul oportun de a întreține artificial o faimă sau alta*”), cu o oroare și o idiosincrazie constante la adresa erorii și “spiritul sectar” (pe care îl definește ca invenție și improvizație în scopuri subiective, superficialitate și compătimitate cu colegul, specializarea “retinei” numai în scopul solidarității), toate aceste manifestate acut și detectate în critica vremii sale.

Deși nu a fost receptat întotdeauna cu brațele deschise de contemporani din motive enumerate mai sus, uneori acuzat, alteori negat, mai mult antipatizat decât privit cu simpatie, există cu siguranță calități pe care sunt dispuși să i le recunoască deschis majoritatea: franchețe, probitate, luciditate, răbdare, spirit metodic, judiciozitate, capacitate de pătrundere,

meticulozitate și lista ar putea continua, acestea alăturate de cele mai multe ori cu ironia, ca armă principală în arsenalul său, demonstrând o ascuțită inteligență, fiind ghidat întotdeauna de o cultură incontestabilă și caracterizat de probitate, ca însușiri vitale în argumentarea critică, calități pe care însuși criticul le denunță ca substanțiale într-un astfel de demers.

Nu s-a înclinat predilect spre teoretizare, nu a fost atras de generalizări, eventual de “ideile generale încorporate în cuvântul expresiv, în aprecieri concrete, în judecăți de valoare substanțiale” (*Cică niște cronicari...*, capitolul: “*Dintr-un interviu...*”), ci, după cum subliniază într-una din cronicile sale din același volum de cronici, se apleacă, potrivit vremii sale, asupra “criticii aplicate”, asupra operei în toată diversitatea ei, promovând la fel ca ceilalți cerchiști autonomia esteticului, ca unică formă de raportare. Desigur că plăcerea de a se apropia de obiectul literar în cauză este prelungită și amânată de satisfacerea unui alt deliciu, acela de a realiza exegeza exegezei, de a explica sistematic, de a inventaria meticolos sau pur și simplu de a contrazice prin argumentare punctele de vedere ale preopinienților săi. Această atitudine îi conferă criticului individualitate și învederează un spirit aplecat temeinic asupra paginilor ce i se revelează, cu nesfârșită răbdare și poftă de cunoaștere, iar emiterile critice, într-un limbaj plastic, de multe ori criptic, întortocheat prin numeroase arborescențe, se dezvoltă atent la detalii, ca după lungi și perseverente recitiri, revizuirii și reveniri.

Impulsionat și captat de investigația unor zone mai puțin frecventate sau tentat să parieze pe opere clasate de opinia critică ori să schimbe percepția implacabilă revărsată asupra unor scriitori, criticul Cornel Regman s-a exersat și în cronici de poezie sau epică, dar măsura valorii sale a oferit-o “critica criticii”, în care a excelat, oferind un “mic spectacol” (Nicolae Manolescu), netemându-se să “amendeze” critici consacrați ori să demonteze efigii entuziastic conturate.

S-ar putea vorbi mult despre cel care a fost criticul și istoricul literar ardelean Cornel Regman (1919 – 1999), dar să-i lăsăm opera să grăiască în numele său, singura capabilă să mențină vie imaginea unui temperament artistic ușor recognoscibil, dar nu la fel de ușor de egalat în atitudine și emisie critică.

Melania STEJEREAN

Amintire

Copilăream fără șovăire, când tu mi-ai scris pe frunte fericirea-n moștenire. Visam rătăcind, să vină zorile calde s-alunge, sfidând, ambigua-amăgire, că vrei să mă chemi.

Explozie

Cu mâna sigură ghicești dorința, amănunțită, sădită în învățarea fermă de a evalua mărturia faptului că îngrijorarea cutremurată e a exploziei neidentificată.

Echilibru

Virtuți exaltate țineau echilibrul așteptării. Victoria. Idealul ar fi acționat la fel fecioarelor. Istoria se scrie-hotărâri. Altfel, mereu gândul subordonează aliniate, fapte de glorie, ținutul fidel.

Poezie

Promisiuni venite, promisiuni pierdute, promisiuni dorite și-au lăsat inițiala. “Scrie proza prezentă cu greutate...” Shakespeare, “lasă-mi-te mie”!

Maria CĂLIN

Ploaie amară

Din pomul edenic sub luna atipică Mă-mbie un șarpe cu măr de ispită Otrava în gânduri își sapă cărarea Mă sperie clipa, mă doare uitarea.

Un nor răzvrătit în noapte de vară mi-acoperă trupul cu ploaie amară. Urc trepte abrupte, spre tine să vin Curg ape din mine cu gust de pelin.

Mă arde o privire din sfinxul tăcut Ard ruguri aprinse de timpul trecut Un nor răzvrătit în noaptea de vară Îmi plânge iubirea cu ploaie amară.

Grafică: Andreea ȘERBAN

Aripi de fluturi

Pe o insula de forma trupului tau ma refugiez adeseori sa-mi alin gandul ranit in spin de trandafir. Tu ma mangai cu aripi de fluturi.

Adorm la tarm de iubire. Visez pasare pheonix cantand un lied. pentru ingeri rataciti pe pamant. Tu ma trezesti cu calde saruturi

Pe o insula de forma trupului tau, fiecare fluture ma caut pe mine. Ma regasesc in tine, corabie acostata la tarm insořit, linistit, de iubire

Mărioara CÂNDEA

Cătușe nevăzute

Încătușat de-un aspru gând, Privesc ades la cer și plâng. De ce-și zâmbi ca altă dată, Când lumea toată-i condamnată.

Noi am rămas cu-n singur dor Să trecem prin viață mai ușor. Visam să colindăm neîncetat, Acest tărâm frumos și minunat.

Visul se spulberă încet, încet, Cum trece timpul, trec și anii mei Dorul nestins în pieptul mistuit Rămâne peste ani neadormit.

Vom aștepta pân la sfârșit Când vom călătorii la infinit. Atunci cătușele se vor topi, Și îngerii din cer ne vor zâmbi.

Viorel BUCUR

Extaz efemer

Respirația ta strecurându-se prin colțul spart al ferestrei mă inundă asupritor cu toate miresele teilor și de undeva din țesătura perdelei cu ochi iscoditori îmi țintuiește în aerul moale tăcerea până când în noaptea de dincolo răsună prelung țipătul de extaz al macilor împerechindu-se indecent cu ciulini pândind din întuneric însăngerând câmpia într-o deflorare târzie ce-și leapădă petala sfărțecată în acordul fără sfârșit al cântecului de lebadă.

PĂPUȘA

Păpușa mea a fost primul lucru ce m-a învățat să fiu mare. Nu am putut să mi-o aleg dintr-un raft, așa că a trebuit să mi-o confecționez singură. Să-i desenez ochi... totdeauna mari, gura... totdeauna zâmbitoare. Mi se părea mai frumoasă dacă îi puneam și o alună pe obraz.

Uneori se rupea vârful creionului chimic și păpușa mea rămânea cu zâmbetul neterminat. Așa, mângălită pe față, îmi era cea mai bună prietenă. Ea îmi era devotată săraca, eu o foloseam doar, făcând cu ea exerciții de viață. O îmbrăcam frumos... cu ceva strălucitor dacă se putea... îi dădeam din ce mâncam

eu... îi cântam... o certam. Măinile i le puneam cum vroiam, una sus... alta în jos... o așezam lângă ursuleț... uneori îi căsătoream și le făceam nunta unde eu eram și popă și dascăl, și bucătar și lăutar. Ea mă asculta supusă, dându-mi același zâmbet neterminat. Apoi, când strigătele de bucurie ale copiilor ieșiți la joacă ajungeau până la mine, aruncam păpușa într-un colț și uitam de ea până la prima ceartă a mamei sau până la primul cșmar. Abia atunci, o căutam prin toată casa în genunchi ca într-un ritual spre iertare, o luam în brațe și adormeam având cu cine să-mi împart lacrima și spaima. Ea își găsea locul între brațele mele, mă-ncălzea tăcută, ocrotitoare, chiar dacă dimineața, când eu zâmbeam soarelui, fața ei era doar o pată de creion chimic diluat de lacrima mea. Uitam repede de spaimele

noptii și iar mă jucam o vreme cu ea. De-a mama și de-a tata... poate de-a mama și copilul... poate de-a copilul și viața. Și tot așa până-n ziua când am avut o păpușă vie, o păpușă adevărată. Uitasem de ea, de prima mea prietenă... am găsit-o într-o toamnă târzie printre lucrurile pe care mama se pregătea să le arunce la tomberon.

Mi s-a părut așa de tristă fără alună ea și fără zâmbetul neterminat pe care timpul i-l ștersese de tot... timpul... sau poate atâtea lacrimi pe care le cunoscuse!!! Toți ne-am jucat cu păpușile... de atunci am învățat s-aruncăm într-un colț tot ce până în urmă cu ceva minute ne era bucurie... de atunci credem că putem face pe oricine să țină mâna în sus sau în jos... să-l îmbrăcăm după propriul gust... să-l căutăm când dăm de greu, să-l ignorăm mai mereu. Adeseori mă întreb... oare atunci, demult... lacrima mea diluase creionul chimic... sau și păpușile plâng?

de Maria CĂLIN

Vară sordidă

Vara asta a venit cu termenul de valabilitate gata expirat. Și n-am unde să reclam... Nici protecția consumatorului, nici guvernul, nici justiția nu vor să cerceteze problema... nici măcar poliția care, așa cum știm, se bagă-n seama când te aștepti mai puțin; așa că stau ca prostul și mă mir că atâta lume fojgăie prin faldurile sordide ale verii asteia cu miros de câine ud, de magazin de haine “second hand” și nimeni nu schițează vreun gest de grație sau măcar de lehamite...

...Și trec prin vară și vara trece prin mine; e o țesătură îngălată în tre mine și vară...vară rânțedă, vară umedă, vară în care aerul nu mai are parcă procentul știut de oxigen.

Trec prin vară la fel ca tine... și ca el... și ca voi, ca ei... prin vara asta saturată de fungi și de țânțari, de roiuri de țânțari care brusc au descoperit că grupa mea sanguină e

cea mai delicioasă și vin în haite să s-adape din sângele meu cu glicemia ușor la limită și forează-n epiderma mea cu voluptate și ură.

Și tot în vara asta am descoperit că, pentru prima dată, florile din grădina vecinei mele sunt mai frumoase decât vecina pe care ani de-a rândul am considerat-o expresia frumuseții desăvârșite și cu care am avut suficient de multe vise erotice în nopțile verilor trecute.

Am mai descoperit ceva în vara asta: am descoperit că zilele și nopțile sunt mai lungi decât în alte veri. Altădata nu-mi ajungea timpul pentru nimic... acum descopăr că-mi ajunge și că-mi rămâne un timp pe care l-aș numi timp rezidual și în care

n-am ce face, în care nu-mi găsesc locul. Timpul ăsta rezidual, dacă se întâmplă să fie ziua, de bine de rău îl mai pot omorî cu câte ceva... dar

noaptea...noaptea devine un timp al gândurilor cu iz putred și cu rătăciri jumate vis, jumate realitate.

Îmi rămâne însă mie netrebnicul și blestematul lumii, îmi rămâne speranța că într-un final mă voi trezi, mă voi bucura că n-a fost decât un vis, un coșmar; și voi vedea că vara asta-i ca toate celelalte de până acum, nici mai bună nici mai rea, voi vedea că vecina mea e la fel de frumoasă ca și vara trecută (poate să-i fi apărut un mic rid lângă ochi, cine mai știe), voi reînnoa firul vise-lor nerușinate în care protagoniști vom fi eu și ea; și voi mai descoperi că din nou n-am destul timp pentru câte aș dori să fac...

Dar oare voi ști vreodată unde-i vis și unde-i realitate?

Și dacă voi ști... va fi vreo diferență?

Expoziții la galeriile U.A.P.R Târgu-Mureș în 2010

16.08-05.09	18.10-31.10
Expoziție personală Aurel Dumitru	Expoziție de artă coreeană Curator: Pal Peter
06.09-30.09	01.11-21.11
Expoziție de design Curator: Novak Jozsef	Expoziție-concurs Fotoclub Mureș
01.10-16.10	21.11-12.12
Expoziție personală Nagy Arpad-Pika	Expoziția anuală a Liceului de Artă

„Nu-i lumea aceea pentru mine!”

Mihai SUCIU în dialog cu Dumitru FĂRCAȘ

„Pentru mine, nu s-a născut altă țară în care să pot trăi” • „Și de departe, țara o vedem frumoasă și aproape de fința noastră” • „Trebuie să fim hotărâți să mergem pe drumul adevărului, al democrației”

Mihai SUCIU: O primă întrebare, banală, cea mai banală posibil, dar... tradițională: Ce mai faceți?

Dumitru FĂRCAȘ: Mulțumesc foarte mult de întrebare! Mă bucur de o zi însoțită aici, la Tîrgu-Mureș, și mă simt foarte bine înconjurat de foarte mulți prieteni. Ce să vă spun? La Tîrgu-Mureș, vin cu mult drag; n-am mai fost de mult, e drept.

M.S.: A devenit mult mai mică lumea pentru dumneavoastră în ultima vreme, în ultimii ani. Nu-i de mirare, înzestrat fiind cu așa pașaport... fermecat, numit taragot. Instrumentul nu numai că deschide calea spre suflete, porți zăvorâte adesea; nu-i rezistă nici hotare sau granițe geografice.

D.F.: Acum, la posibilitățile astea tehnice, lumea s-a redimensionat, s-a făcut foarte mică. Nu e o problemă ca în 15 ore să ajungi la capătul lumii și înapoi.

M.S.: Și unde începe lumea pentru Dumitru Fărcaș? Unde vă socotiți acasă?

D.F.: În nicio altă parte decât aici, la noi!

M.S.: Mai concret, mai localizat?

D.F.: Cel mai concret: în Maramureș și în Cluj. Acolo unde mi-am lăsat anii copilăriei și adolescenței. Din Maramureș, m-am mutat mai spre centru. Studenția – la Cluj-Napoca, unde și locuiesc. Și astăzi. Și, pe urmă, în toată dodoloața noastră țară, cum spunea poetul; pretutindeni, în oricare colț al ei minunat.

M.S.: Păcat că nu mai e chiar așa dodoloața cum era pe când o „monitoriza” poetul și nici tocmai veselă. Însă tot frumoasă și așa necăjită.

D.F.: S-a ciuntit, s-a mai rupt din ea. Dar ne bucurăm cu cât a rămas și trebuie să facem eforturi s-o menținem așa.

M.S.: De dincolo de Ocean, cum o vedeți? Cum se vede ea?

D.F.: De departe, o vedem foarte frumoasă și aproape în fința noastră. Păcat că alții nu au ochi să o vadă. Nu este numai vina noastră, este și vina lor. Aș spune invers: e vina lor și nu vina noastră. Am participat la pregătirea unui festival la Washington, România în concurență cu Africa de Sud. Pentru trei săptămâni. Invitați cei mai mari oameni de cultură din lume. Și ambasadorul SUA. Mi-a fost drag să-l aud spunând: ce păcat că americanii nu cunosc România! Că, dacă ar cunoaște-o bine, ar ști să o prețuiască mai mult decât o fac.

M.S.: Deși, domnule Fărcaș, soliile României în America sunt tot mai multe și multe la vârf, cum sunteți și Domnia Voastră. Vi se pare că, totuși, s-a mai lărgit sfera de cunoștințe ale americanilor despre România, sau continuă să ne ignore?

D.F.: Eu sper, eu sper. La bicentenarul SUA, în '76, am fost

pic. Trebuie să fim hotărâți să mergem pe drumul adevărului, al democrației.

M.S.: Un argument la această curiozitate care se deschide spre noi: sunt mai mulți studenți români la Harvard decât englezi sau alți vest-europeni cu deschidere spre America?

D.F.: Mie-mi face impresia că acesta este adevărul, dar nu cunosc foarte bine statistica.

M.S.: În tot răul, și un bine: și prin ei, America ne va cunoaște mai bine. Un motiv de tristețe la același capitol: un șofer de pe Grayhound, pe undeva prin mijlocul Americii, auzind că suntem români, își etala cunoștințele: „A, da, România! Na-đia Comăneci, Hagi”. Cu tot respectul pentru cele două nume de notorietate și de referință chiar, ce și-au făcut datoria față de țară cu vârf și îndesat, m-a întristat neînserarea și a unui nume-reper din zona culturii noastre adevărate.

D.F.: Acuma, trebuie să vă spun un lucru general valabil: America este, într-o altă lume. Toată lumea recunoaște asta.

M.S.: Da, o lume nouă.

D.F.: O lume nouă. Ei au viața organizată de 200 de ani. Pe de altă parte, foarte puțin îi interesează ce se petrece în lume. Asta pe mine mă irită și mă îngrijorează. Pentru ei, numai elementele șoc, efectele șoc, care pot rezista din geografia europeană sau asiatică, contează. Îi interesează absolut numai lumea lor. Nu-i interesează ce se petrece în lume. CNN – acesta-i singurul mijloc prin care mai poți afla ceva. Și cu aceste greșeli care s-au întâmplat în Kosovo; îmi face impresia că ei sunt foarte puțin cunoscători ai realității pe care au intrat și sunt hotărâți ca la momentul potrivit să-și ceară scuze. Prea hotărât au luat niște drepturi legitime ale unei țări de drept.

M.S.: Deși aveau lecția Vietnamului, care nu s-a uitat încă!

D.F.: Exact. Din acest punct de vedere, îmi vine să-i condamn, deși nevastă-mea-i cetățean american, rezidentă în SUA. Le respect valorile, democrația, civilizația. Și avuția, dacă vrei. Cum să vă spun eu...

M.S.: Standardul de viață. Bunăstarea.

D.F.: Bunăstarea, nivelul de viață, de trai. Când erau 13 state și au semnat – Washington, cred – un articol de constituție: „Acel emigrant – spune Washington – acela care nu-și iubește obârșia din sânul căreia a plecat, acela nu va fi niciodată un bun american”.

M.S.: Și totuși, domnule Fărcaș, cum au acceptat apropiată Domniei Voastre – părinții, nu știu dacă mai trăiesc - ,

prima oară în America. **rudele din Maramureș, cum au acceptat această despărțire, îndepărtare și înstrăinare?**

D.F.: Ai mei nu mai există. Mama a murit mai recent, tata în '46. Eu nu am plecat niciodată cu gândul de a rămâne în America sau de a trăi în America. Pentru mine, nu s-a născut o altă țară în care să pot trăi. Eu le-am spus-o în ultimii ani, înainte de '89, când începeau să creadă că mă stabilesc acolo, deși am fost de nenumărate ori acolo – și nu numai acolo; în Japonia, Australia, chiar Coreea, cele trei continente le-am cutreierat -, dar mi-am impus ca aceste preocupări să nu existe în gândul lor, pentru că eu nu sunt născut pentru a trăi în altă parte. Nu că nu recunosc nivelul de viață, valorile lor, dar n-aș putea. Eram tânăr și destul de studiat, în elementul profesional. Îmi găseam o pâine destul de bună, să trăiesc, poate – nu, cu siguranță! – mai bine. Însă nu-i lumea aceea pentru mine. Și le-am spus de la bun început că mă duc cu mare plăcere, când îmi vine dor să mai fac o plimbare până la malul Pacificului.

M.S.: Deși apa-i rece la Pacific din cauza curenților – prea puțini români au ajuns s-o încerce „cu degetul” - , tentația-i mare.

D.F.: Mai urmărești balenele când se țin spre Alaska și mai vedem niște spectacole de senzație.

M.S.: Nu vreau să vă întristez, dar nu toți gândesc așa. Iar aceste plecări înțelepte ale românilor și în special migrația de fosfor din Carpați vor lăsa aici niște urme adânci, sechele greu de vindecate.

D.F.: Aici este un pic dramatic. Iar dumnealor, după cum am constatat în micuțele consulate care le fac în țările europene – foarte bine că le fac – sunt cu ochii pe „ai lor”: un pușor, un copilăș de-al nostru, care trăiește așa cum noi l-am crescut, cu talent și valori, deși țară mică, știu să-l ochească, să vadă valoarea încă în creștere. Și au luat-o frumos din grădiniță și i-au dat o bursă pe 2-3 ani de zile, după care și-au însușit-o total. Păcat de el, sunt tot mai dese aceste ocazii, spre regretul nostru, da.

M.S.: Prin comparație, cine vi se pare mai naționalist, românul sau americanul?

D.F.: În sensul bun al cuvântului, aș spune că, în orice caz, americanii sunt naționaliști în fință.

M.S.: Și nu-i condamnă nimeni pentru asta. Pe român – toți!

D.F.: După părerea mea, nu-i nimic rău în a-ți iubi țara, neamul, națiunea. Americanii știu s-o facă cu deplină încredere și certitudine. Fie-mi iertată expresia, numai la o toaletă nu este drapelul lor înfipt. În piept, pe masă, pe statui, prin colțuri, unde vrei și unde nu vrei. Noi, dacă-l punem undeva, imediat cade în dizgrația altora, nu le place.

M.S.: Mai trăiește proverbul „Quod licit Jovis, non licit bovis”... Apropo, v-ați ales o deviză în americană, ceva care să vă definească, pe măsura unui proverb, a unei zicători? O fărâmă de înțelepciune de la noi în echivalență americană.

D.F.: Ce să vă spun? Nu știu. Nu mă simt integrat. Din tot ce fac, în afară de a-i aprecia pentru că au simțul de a respecta omul și valorile. La un „Julai”, de 4 iulie, cum spun ei, l-am văzut ieșind pe președintele Reagan dintr-un nor de fum și, când ardea toată America, cu artificii ș.a.m.d., a ieșit ca un profet, dând din mână, și a spus, citându-l pe un înaintaș al său, tot Washington cred: „Totul pentru om!”. Atât a fost tot discursul, pe toate canalele de televiziune. Acesta este meritul lor. De aceea trebuie să le purtăm respect.

M.S.: Lozîncă am avut-o și noi, dar altfel percepută sus: „Totul pentru un om!”. Eventual, și soția sa.

D.F.: Ar fi bine ca și la noi cineva să se gândească, înainte de a vedea țara asta atât de bogată și frumoasă, că suferința care e pe oameni, la ora actuală, e aproape de a n-o mai putea duce.

O biografie pe scurt

Dorin Borda și presa mureșeană contemporană

- mini-interviu realizat de Constantin Bogoșel -

-Sunteți unul din veteranii jurnalisticii mureșene. Aveți studii de specialitate, sunteți redactor la ziarul „Cuvântul Liber”, urmașul cotidianului „Steaua Roșie”.

Întâia întrebare: ce v-a determinat să alegeți profesia de ziarist?

-Pe vremea când eram slujbaş al fostei Bibliotecii Regionale Autonome Maghiare mi-am făcut debutul în ziarul „Steaua Roșie”, cu informații și note din activitatea slujitorilor cărții ori din domeniul acesta larg al culturii. Apoi, întâmplarea, pura întâmplare, a făcut să mă înscriu la examenul de admitere al Facultății de Ziaristică din București, care ființa în cadrul

Academiei „Ștefan Gheorghiu”, și unde se făcea carte, nu glumă. Vorbesc de specialitatea pentru care am optat. Și, uite așa, am devenit ziarist.

-Câteva date biografice pentru cititorii publicației noastre.

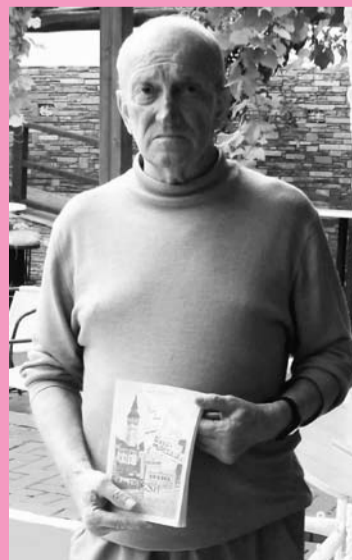
-Prea multe lucruri despre mine nu am a le divulga. Ca loc de naștere sunt reghinean. Copilăria mi-am petrecut-o, în cea mai mare parte, în satul Beica de Sus, de unde sunt părinții mei. Am mai fost locuitor al satelor Urmenișu de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud, și Râciu, unde tatăl meu a îndeplinit funcția de notarăș de Sfat Popular. În prezent sunt târgumureșean.

-Sunteți autorul câtorva cărți. Ne puteți oferi câteva detalii despre acestea?

-Cu plăcere domnule profesor Constantin Bogoșel, dar pe scurt. De acord?

-Da.

-Am debutat în poezie la începutul anului 2009, cu volumele „Magia clipei” și „Necuprinsul gândului”. Nu am crezut vreodată că voi scrie poezii. Mi-a venit așa dintr-o dată, au început să „curgă” una după alta, și m-am încumetat să le public în volum. Cea mai recentă carte poartă titlul „Presa românească mureșeană (1910-1940)”, apărută la Editura

„Ardealul” din Tîrgu-Mureș, consilier editorial fiind lector univ.dr. Eugeniu Nistor, carte pe care am lansat-o și în Leptokaria (Grecia), și la Tîrgu-Mureș. Mulțumit!

-Pe deplin, domnule Dorin Borda, dar, să mergem mai departe... Ce vă încântă cel mai mult în viață?

-Setea de cunoaștere și dragostea față de oameni, prietenia adevărată.

-Vă mulțumesc pentru că ați acceptat să răspundeți la aceste câteva întrebări.

-Ar trebui eu să mulțumesc redacției publicației culturale „LitArt”, ceea ce de fapt și fac.

TABĂRA DE CREAȚIE LITERARĂ „GIULUȘ”

EDIȚIA I, IULIE 2010

GIULUȘUL – IZVOR DE INSPIRAȚIE

Încă din primele impresii, transcrise chiar „la cald”, putem spune că a fost ediția inaugurală a unei minunate manifestări, de altfel demult plănuită, care sperăm să continue încă multă vreme de aici înainte. Totul a decurs firesc. Nimic solemn sau protocolar. Au fost întâlniri și discuții amicale, de la suflul la suflul. Însă a fost chiar mai mult decât ne-am propus. Recapitulăm fugar câteva momente semnificative: sâmbătă, 17 iulie, ne-a așteptat la Primăria din Ogra însuși primarul comunei, IOAN MEGHEȘAN, care ne-a însoțit apoi peste tot în periplul nostru geografic și spiritual. Ni s-a alăturat pe traseul manifestării preotul ortodox al comunei, IOAN BACIU. Am trecut Mureșul peste noul pod de beton, amintindu-ne de nostalgia luntrii de trecere descrisă în poemele lui Ion Horea și – în lumina ierburilor, a miresemelor de holde bune de secerat și a florilor care au năpădit câmpurile până departe pe dealurile Oarbe și ale Dateșului – am făcut o primă haltă la Dileul Vechi, la casa părintescă a poetului GHEORGHE PĂCURAR. Eram așteptați de rudele poetului. De aici am revenit în Ogra și am poposit pe ulița unde, altădată, se afla Casa Bacului, locul copilăriei maestrului ION VLAȘIU – vestitul sculptor și scriitor, autorul romanului autobiografic „Am plecat din sat”. Au fost evocați marii absenți ai locului: poezii ION HOREA și IOANICHIE OLTEANU (acesta din urmă odihnindu-și somnul de veci în cimitirul Vaideiului). Apoi am poposit în vecinătate, la Cipău, la casa natală a poetului IOAN GĂBUDEAN, unde ne aștepta mama acestuia. La Giuluș am fost așteptați de părinții octogenari ai scriitorului EUGENIU NISTOR. Întâmpinați de preotul ortodox al satului, PETRE GIURGIU, și de amabila d-nă preoteasă SUSANA, oaspeții s-au lăsat mângâiați de lumina verii pe bătrânele ulițe ale satului, îndreptându-se apoi cu toții către cel mai semnificativ și mai strategic punct de documentare al așezării: școala, acolo unde a și fost stabilit „cartierul general” al manifestării. Se cuvine aici să mai precizăm

Instantaneu la Troița Eroilor din centrul așezării. În grupul de scriitori, de la stânga la dreapta, sunt: Eugeniu Nistor, Vasile Ciia Dătășan, Aurel Hancu, precum și dl. Ioan Megheșan, primarul comunei Ogra, urmat de preoții-parohi Petre Giurgiu și Ioan Baciș și, în continuare, de Gheorghe Păcurar, Ioan Găbudean, Zeno Ghițulescu, Nicolae Victor Fola. Foto: Gheorghe Moldovan.

că, realizată în miezul verii (în zilele de 17 și 25 iulie), Tabăra de creație literară de la Giuluș s-a desfășurat ca proiect cultural coordonat de d-na ROZALIA COTOI (secretar resp. de redacție al Editurii „Ardealul” din Tg. Mureș). Iar ceea ce a urmat nu putea fi decât... L i t e r a t u r ă !

Vasile Ciia DĂTĂȘAN Eugeniu NISTOR

PELERINAJ

Pe drumul vechi de țară,
prin văi cu lin urcuș,
în miez de zi de vară
mă duc către Giuluș.

N-am mai găsit ogășii
și drumuri desfundate,
precum odinioară
când mă duceam prin sate.

E cald, e spre amiază
și nu adie boare,
pavată mi-este fruntea
cu picuri de sudoare.

Am fost și pe la Ogra,
am fost și la Dileu
și prin Cipău trecut-a
pelerinajul meu.

Pe la confrăți de breaslă,
ce în poeme cântă
aceste vechi obârșii –
Ardealul, țară sfântă!

Părinți bătrâni și rude
în casa părintescă,
cu porțile deschise
au stat să ne primească.

Și preotul din sat,
alături cu primarul,
ce glume ne grăia
când ne umplea paharul.

Sunt satele bătrâne,
sunt case părăsite,
grădini cu lițioane
și câmpuri necosite.

Oricât vom scrie versuri,
bătrâni, părinții pleacă
și nu-i putem opri
prin vamă să nu treacă.

Dar cât trăiesc în lume,
la Dateș sau Giuluș,
se bucură de plâng
că Domnul ne-a adus.

În pragul casei lor,
cu vechi icoane sfinte,
în care vor rămâne
când duși vor fi-n morminte.

DINSPRE GIULUȘ...

Din cuibul dealurilor mele,
pe care-adeșea îl invoc,
sunt ispășit mereu de-acele
măiestre semne de noroc
ce-alungă gândurile rele
din apă și pământ și foc!...

E-un cer acolo, de lumină,
și-un rost cuminte poți să vezi:
se joacă iezii pe-o colină,
se-aude muget de cirezi
și de rodiri, fără de vină,
gem grele crengile-n amiezii...

...E-o zi de târg azi pe Târnăvă
și-n valea unde noi șezum
adie-aroma de otavă
pe când drumeții trec, duium,
și doar făptura Ei suavă
se-arată parcă lâng-un drum...

Dinspre Giuluș răzbate-o doină
cu iz de veac împărătesc –
tot caut în adânc o noimă,
și-amare amintiri stârnesc...
Dar, chiar sub negură sau moină,
acolo-s ca-ntr-un cuib ceresc!

CÂNTEC DE AMINTIRE

Se-aude glasul unei ape
și fluierale de răchiți
și greierii mă duc departe,
în amintire, aiuriți...

Lumina grâului mă spală,
otăvile le trec înnot,
m-așteaptă căprioara spaimeii
cu floarea rugilor pe bot.

Și seara plouă peste dealuri
cu stele și tăceri de pluș –
în luntrile de nori trec păsări
pădurile de la Giuluș.

Pe umerii bunicii mele
otava-i adunată-n clăi
și parcă vorba ei mai trece,
întârziată peste văi...

Strămoșii-mi cântă-n amintire,
prin glasul frunzelor, de dor –
eu port obârșiile-n sânge,
cu osia luminii lor.

Gheorghe PĂCURAR

SATUL

De câte ori
Vreau să m-adăp
La izvorul vieții,
Mă întorc,
Precum Anteu,
În sat,
Să-mi refac forțele
Răvășite
De-atâta alergare
După albastre năluciri.
Aici, lumea
Pare mai calmă,
Timpul și-a încetinit
Ritmul,
Spațiul îndulcește
Formele din jur,
Peste tot se așterne
Sfânta veșnicie,
Cu mituri și eresuri
Cât vechimea
Pământului.
De câte ori
Vreau să găsec
Izvorul cuvintelor,
Mă întorc,
Precum Orfeu,
În sat,
Să culeg ceva
Din cântecele nemuritoare
Ale oamenilor,
Care vorbesc cu veșnicia.

PURUREA SATUL

Când eram copil,
Satul mi se părea
Dimensiunea fundamentală
A lumii,
Cu minunatele povești
Și eresuri,
Ce amintesc de începuturi.
Satul e sat, chiar dacă
Ne-am despărțit de el
Și-n serile lungi de iarnă
Mai visăm zăpezile
De altădată.
Satul e sat, chiar dacă
Gândurile noastre
Nu mai zăbovesc
La mugurul pur
Al primăverii,
La miresele ierbii.
Satul e sat, chiar dacă
Simțirile adânci
Nu mai poposesc
La focuri,
Focurile dorințelor
Ce se ridică spre cer.
Satul e sat, chiar dacă
Suflul nostru,
Cu aripile frânte,
Încearcă acum
Zborul spre înălțimi.

Zeno GHIȚULESCU

PĂRUL PĂDUREȚ

Frunzarele-i foșnind
singuraticile doruri
la răscrucea dintre dealuri...
Coborâtoare cărare printre morminte
pășite de zboruri de fluturi
și nimicnicii...
Sfios mă opresc la rădăcina-i bătrână
martor tăcut al celor vii al celor morți.

Aud cum pașii celor de mult plecați
se întorc să asculte din veșnicii
un cântec de greier
târziul amurg.

NUNTA FLUTURILOR AURII

Luminiș păzit de iarba ciutei
liniștea miresemelor de cetini
nunta fluturilor aurii
dincolo de tacita cotropire
a eternelor omizi.

Foto:
Poezii Zeno Ghițulescu, Aurel Hancu
și Gheorghe Păcurar inspirați de
aerul proaspăt dintre dealuri

Aurel HANCU

ACOLO-N SATUL LEGĂNAT SUB CER

Lui Octavian Goga

Miresme sunt în casă și-n veșminte
iar candela veghează-n legământ:
e hotărât din vremi de mai-nainte
ca pentru robi s-apară solul sfânt –

luceafărul de ziuă-a lăcrimat
în spița veche-a roții să răsară
prin neguri, peste vremi, prealuminat
cu noua lui vestire peste țară –

pământu-nalt din strămoșescul plai,
pământul Transilvaniei slăvit e
că a cuprins la sânul lui de rai
făclia zărilor nebiruite

din fulgere, din bezna ce sugrumă
și cerul limpede ca viorea
din bolta-ntunecată peste mumă
a răsărit peste genune steaua.

Tu te-ai făcut izvor de apă vie
pentru-osândiți la jug și la povară,
apostol tu le-ai fost și în pustie
și când nădejile se sfărâmară.

Ne cântă marea numai frământare
se frânge licărind dumnezeiește
se mistuie și-n pânzele-i amare
cu crinii de lumină va tot crește.

Acolo-n satul legănat sub cer
plugarii plâng din clopotul cel mare
ei te doinesc când toate-n lume pier
c-ai fost un mucenic l-a` lor altare.

Inflexiuni solare

de Cora FODOR

Călătorind pe firul întortocheat al Ariadnaei, povestea șoptită de rândurile țesute în pânza timpului, se oprește pentru un moment în atelierul ademenitor al artistei Maria Gliga. Micul univers se destăinuie prin fiecare obiect care îl populează-sămânța unei noi discuții savuroase întreținută de un om primitiv și deschis, cum numai o ardeleană adevărată se poate dovedi. Pietrișul, locul de obârșie, leagănul amintirilor, cu tot ce a însemnat pentru ea: familie, tradiții, vecinătatea naturii, este o permanentă zonă de raportare și revenire. Chintesența întoarcerii la vremurile de început a reușit să o cuprindă cu ani în urma, în Zestrea- expoziție cu nuanțe nostalgice, prin care a reușit să refacă atmosfera casei părintești cernută prin filtrul său senzitiv. Fiecare lucru, pe lângă simplitatea și frumusețea intrinsecă avea o puternică încărcătură spirituală moștenită de artistă. Unele detalii de meșteșug, interpretate și adaptate, se intuiesc de multe ori în lucrările sale. Apoi, tot din lada de zestre părintească: talentul, maiestria, îndemânarea, credința... Legat de cea din urmă, artista mărturisește că e ceva puternic, ceva ce ține de suflet. Ea nu devine explicit temă de lucrare. O dedică doar icoanelor pe sticlă sau pe lemn.

Tot o întoarcere la începuturi e practică și prin folosirea celor patru elemente fundamentale: pământ, apă, aer, foc, ca puncte de inspirație și de pornire în conceperea unor lucrări cu suprafață amplă de desfășurare prin introducerea celei de-a treia dimensiuni. Astfel se clădește perspectiva în formă. Această asumată detașare de arta țesutului tradițional (pe care o cunoaște în toate detaliile tehnice, de meserie) este văzută ca o formă de exhibare a sinelui, de expansiune a propriei personalități dincolo de barierele convenționalului. De multe ori, lucrările sale sunt un soi de „obiecte cu tentă vegetală” pe un subtil principiu modular, cu compunere organică și cu destinație ambientală care invită la odihna spiritului, așa cum se remarcă în lucrările Iarba pământului sau Rodul pământului. Aparenta tendință de improvizație rezultată tocmai din spiritul ludic, din nevoia de neconvențional așa cum a imaginat Stelele- metafore cu încărcătură emoțională, semne celeste de înălțare a spiritului, transpuse în sfere uriașe alcătuite din banale fâșii de materiale colorate. Anotimpurile, succesiunea lor ciclică pe structura viață- moarte, atmosfera și farmecul fiecăruia recreate din bucăți de pânză și fire, constituie o alta zonă tematică în care se exprimă cu dezinvoltură.

Noaptea Seherazadei sunt transpuse în desfășurări verticale de mătase într-un roșu carnal, pe care se desfășoară trupul senzual al femeii. Tripticul bidimensional se completează în spațiu cu pernele suspendate care îmbie la o nouă povestire. Mărul se ascunde în căușul ispitei.

De la tehnica specială aplicată apreciatelor covoare asiatică, preia esența efectului acestora: nodul persan. Îl supradimensionează și-i dă amploarea binemeritată conducând firele lucioase de vâscoză într-o spirală ascensională. În funcție de unghiul de privire și de

incidența luminii, lucrarea capătă noi valențe. Aburul materiei se ridică și se materializează în lucrările Mariei Gliga.

Alcătuirile, îmbinările și împletirile firelor (de la ața de bumbac, la fibrele de in, sisal, vâscoză sau lână), alternarea și amalgamarea tehnicilor: structuri metalice de construcție, migala broderiei, cusutul, croșetatul, împletitul, oferă o imagine inedită a spectacolului vizual conceput de artistă. Se stabilește o strânsă relație (rezultată din exercițiu îndelungat având ca suport talentul) între tehnică, culoare, formă și plasarea în spațiu. Sunt niște coordonate care trebuie corelate cu știința pentru obținerea unui efect incitant. O adevărată scenografie- posibil decor pentru o viață în care așa cum susține artista: „bucuria este tristețea fără de mască”- este lucrarea Inflexiuni solare. Razele dogoritoare ale astrului ceresc

sunt captate, modulate și prinse pe schelete metalice de mari dimensiuni, într-un ansamblu de verticale sugerând ascensiunea. Fâșiile de culoare caldă dar densă: ocru, roșu, galben sau oranșe se întrepătrund în rețeaua firelor evanescente prinse în vârf de croșetă, iar irizările de verde sporesc efectul ansamblului. Astfel lumina poate să curgă, poate să mângâie, poate să vibreze alternanța gol-plin.

Ca o promisiune cu substrat dostoevskian, de mântuire prin artă, stă o altă lucrare semnată Maria Gliga: „La belleza salverà il mondo!”

Crocobalenu' cu capu' greu

- O poveste de Molnár Imola, oferită de www.revistatus.ro -

Povestea celor mici

Povestea celor mici

Imrod, micul crocobalet trăia la marginea Lagunei Nesărate. El era o ființă pe jumătate balenă, pe jumătate crocodil. Capul cu pătrățele alb-negre l-a moștenit de la mama lui, balena zburătoare, iar firea morocănoasă, de la tatăl lui, crocodilul.

Imrod se trezi într-o dimineață frumoasă, se duse la malul lagunei și aruncă o privire în oglinda apei:

- Sfinte Chicheriță! Mi-au crescut aripile! Sunt la fel ca ale mamei, albe și grunțuroase! strigă el uitându-se la aripile care tocmai îi ieșiseră de sub piele. O să fiu libelulă! Sau mai bine un elicopter polițist!

Micul crocobalet se repezi către stânca de la marginea Lagunei Nesărate. Se cățără îndată în vârf, apoi își deschise aripile grunțuroase și făcu un salt. Pleose, sună apa. Imrod se scufundă până la fundul lagunei. Cu labele lui ca niște lopeți vâsli până la mal și dezamăgit, se așeză pe o piatră:

- Aripile astea nu-s bune de nimic. Eu vreau aripi-care-zboară-singure, ca ale elicopterului polițist!

Micul crocobalet chibzui așa o vreme, când deodată simți o împunsătură în sold.

- Dă-te la o parte! Asta e piatra mea! îi zise Chelcioroi, cioroiul negru, împungându-l cu ciocul lui ascuțit.

- Nu mă dau! Eu m-am așezat primul! îi răspunse Imrod.

- Dar e piatra mea! se încruntă Chelcioroi.

- Nu mă dau la o parte până n-o să

am aripi-care-zboară-singure! spuse crocobaletul.

- He, he, de aia stai aici frământându-te ca brânza pișcoasă în poloboc? Dacă te ridici de pe piatra mea, îți dau un sămbure magic, pe care dacă-l înghiți, or să-ți crească aripi-care-zboară-singure! îi zise cioroiul clipind repede.

- S-a făcut! Dă-mi sămburele! Ochii lui Imrod străluciră, iar inima îi tresălta de bucurie.

Chelcioroi scoase de sub aripa lui neagră o bucățică de ziar strânsă și i-o dădu crocobaletului.

- E sămânța magică de bostan. Cu aripile-care-zboară-singure e floare la ureche să zbori până la Calea Laptelui.

Crocobaletul luă bucățica de ziar, scoase din ea sămânța magică și o înghiți pe loc.

- Îți las piatra! N-o să mai am nevoie de ea, pentru că o să fiu libelulă! Sau mai bine, elicopteru polițist! Aripile mele, zburăți până la Calea Laptelui! porunci Imrod.

Crocobaletul rămase neclintit lângă piatră. Aripile nu l-au dus la Calea Laptelui, doar capul și-l simțea tot mai greu. Chelcioroi se așeză pe piatra lui și începu să rădă în hohote:

- Cro-co-bale-nu' cu ca-pu' greu! Cro-co-bale-nu' cu ca-pu' greu!

Imrod supărat, făcu un pas către malul lagunei și se uită cu coada ochiului în oglinda apei. Pe umerii lui, în loc de căpșorul cu pătrățele alb-negre, era un bostan mare.

- M-ai tras pe sfoară, cioroiu chel!

strigă Imrod. Se îndreptă mândru spre Chelcioroi, dar se împiedică, căzu și se lovi la cap. Bostanul se crăpă, iar zeama din el îngălbeni pietrele.

Chelcioroi spuse atunci cu glas înmuiat:

- Hai cu mine la zâna Tetiana Coc Mărunt. Ea sigur te poate vindeca! Farmacia ei e aproape, uite colo, după cele trei stânci.

Imrod nu scoase nici un cuvânt, doar șchiopătă după Chelcioroi, ținându-se de cap.

- Fașă, fașă! S-a spart bostanul! croncănea Chelcioroi.

Zâna Tetiana Coc Mărunt nu mai văzuse în viața ei un crocobalet cu capul atât de greu. Se holba într-una la bostanul uriaș.

- Vreau să fiu un crocobalet normal! se smiorcăi Imrod.

Zâna Tetiana Coc Mărunt luă tifonul de pe raft și înfășură bine bostanul.

- Hai să vedem ce mai găsim!

Cotrobăi prin magazie și ieși ținând într-o mână o linguriță de ciocolată caldă și în cealaltă o sticlăuță de morcofen-fermecat.

- E o pastă fermecat. Are în ea ficăței moi de pui, suc de măr sălbatic și morcovi fermecați. Trebuie să amesteci morcofenul cu ciocolata caldă și bostanul o să dispară numaidecât, spuse zâna Tetiana Coc Mărunt.

Imrod mulțumi pentru ciocolata caldă și morcofenul-fermecat, îndreptându-se chinuit spre ușă.

- Stai o clipă! strigă după el Chelcioroi dar micul crocobalet nu-l mai așteptă. Plecă cu morcofenul și ciocolata caldă. Se cățără pe vârful stâncii de la marginea Lagunei Nesărate și mirosi sticlăuța.

- Pfu! nu-mi plac ficăței moi de pui, nu-mi place sucul de măr sălbatic, nu-mi plac morcovii fermecați... în schimb ciocolata caldă e foarte bună!

Imrod mănca toată ciocolata, iar morcofenul-fermecat îl aruncă în tufe. De la înflorirea ghiocelilor și până la căderea frunzelor așteptă să-i dispară capul cel greu, dar degeaba. Bostan a fost, bostan a rămas! Când veni timpul ca păsările călătoare să plece în țările calde, se îmbărbătă și se duse înapoi la zâna Tetiana Coc Mărunt. Primi de la ea o altă sticlăuță cu morcofen-fermecat, dar ciocolată caldă nu mai avea pe stoc.

- Puteam să fiu libelulă sau elicopteru polițist, dar am rămas doar un crocobalet cu cap de bostan și aripi grunțuroase, începu să plângă Imrod.

- De ce tot dai apă la șoareci? îl întrebă Genecrețe, crocobaletă roz, care tocmai zbură deasupra stâncii. Bătăile aripilor ei se auzeau până la zâna Tetiana.

- Uite ce bostan mi-a crescut pe umeri! Am mâncat ciocolata caldă și am aruncat morcofenul-fermecat, oftă Imrod. Ce e zgomotul ăsta, tu nu ai aripi-care-zboară-singure?

- Am avut odată, spuse Genecrețe aterizând lângă micul crocobalet, dar

tot timpul trebuia să fug după benzină. Odată, când am zburat deasupra Pacificului mi s-a terminat combustibilul și m-am prăbușit. Am ajuns până la fundul oceanului. Atunci am renunțat la aripile-care-zboară-singure și n-am mai căzut niciodată. Când obosesc mă odihnesc pe nori sau pe curcubeie.

- Nu pot zbura cu un cap așa de greu. Zâna Tetiana Coc Mărunt mi-a dat o altă sticlăuță de morcofen-fermecat, dar nu mai are ciocolată caldă. O să rămân pentru totdeauna un crocobalet terestru, cu capul greu!

- Ce-ar fi dacă... începu Genecrețe.

- Dacă, ce? o întrerupse Imrod.

-...Dacă ți-ai imagina ciocolata caldă pe vârful limbii, apoi în gândul tău ai amesteca-o cu morcofenul-fermecat și l-ai înghiți îndată. Poate ar avea efect!

- Hai să încerc, răspunse Imrod, nu am nimic de pierdut... Și începu să-și imagineze pe vârful limbii nu o linguriță, nici măcar un polonic, ci o găleată întreagă de ciocolată caldă, apoi cu o singură mișcare înghiți pasta fermecat. Capul de bostan începu să se micșoreze transformându-se pe rând într-un măr, într-o vișină și în sfârșit, apăru căpșorul mătăsoș, cu pătrățele alb-negre al crocobaletului.

Imrod, de fericit ce era, dădu o dată din aripi și se înălță până la nori:

- Sunt libelulă, sunt pelican, sunt elicopteru polițist!... Și zbor cu aripile mele!

Pentru că unele lucruri trebuie să rămână nespuse:

KAT

(dramă filosofică în cinci scene)

Personajele: Kat- regizorul din umbră proaspăt condus pe ultimul drum. Geniul neînțeles; Kim- ironia întruchipată. Virtutea ineptiei; Kamille- definiția sensibilității. Îngerul neatins de păcat; Kriss- bărbatul din grupul de femei. Fraierul din dotare; Kristin- mâna de fier, rațiunea pură. Demonul veșnic îndrăgostit.

SCENA I

(zgomote de fundal, oameni care urcă scările, bufnituri, răsete infundate. Se deschide o ușă în spatele scenei. Intră Kristin, ceilalți sunt în spatele ei)

Kristin: N-am răs așa de bine în viața mea. Nu cred, sincer, că am auzit pe cineva să cânte mai fals decât femeia asta. Unde o fi găsit-o domn' părinte nu știu dar cred că lui Kat i-ar fi plăcut. S-ar fi distrat pe cinste.

(aprinde lumina. O cameră într-o dezordine generală. O bibliotecă de perete. O masă, un fotoliu. Perne aruncate peste tot. O etajeră cu o veioză și jurnalul lui Kat. În spatele lui Kristin, intră Kamille, Kim și Kris)

Kamille: (râzând) Era chiar nevasta preotului.

Kriss: (serios) Mai bine hai să ne apucăm de treabă. Lăsați râsul! Nu cred că lui Kat i-ar fi plăcut ceva din înmormântarea de azi, mai ales că ea a ajutat rolul principal. Sau amoniacul din vopseaua de păr vi s-a infiltrat până la creier, s-au a-ți uitat pentru ce suntem aici.

Kim: (inspectează camera) Mda...să nu uităm că dezordinea este un artificiu aparent!

Kamille: (aranjează niște cutii goale) Sunteți îngrozitori câteodată! Acum la modul foarte serios. Știu că nu am putut urma întocmai instrucțiunile legate de înmormântare din testament, dar, credeți că lui Kat i-ar fi plăcut de acolo de sus?

Kristin: (stă pe un fotoliu) Sigur! Ce să-i placă, tembelă mică. Slujba de trei ore sau corul bocitoarelor profesioniste care ne-a costat 300 de dolari în plus? Sau poate groapa de 2 metri săpată de trei muncitori semialcoolizați în bălăriile cimitorului? Pe bune dragă, ești o fată frumoasă, sănătoasă dar mai mult decât cretină câteodată!

Kim: (pune haine de pe un scaun într-o cutie pentru Crucea Roșie) Terminați! Nu cred că simțul estetic al lui Kat ar fi fost jignit de teatrul ăsta. Dragă Kamille, sunt convinsă că ea ar fi apreciat mult efortul pe care l-ai depus, ca și noi, de altfel. Cât despre tine Kristin, ai o plăcere patologică de a servi răutăți, reminiscențe ale trecutului de chelneriță, fără îndoială, dar, am aprecia dacă măcar azi ai face o pauză.

Kriss: OK. Acestea fiind spuse eu mă duc să mă apuc de strâns de prin bucătărie. (ia o cutie și se îndreaptă spre o ușă în dreapta scenei.) Mă ajută cineva?

Kamille: Vin eu.

(Kriss și Kamille ies)

Kristin: (se ridică de pe fotoliu și începe să adume cărțile din bibliotecă) Răutăți? Ce să-ți spun, mă scuzați!

Kim: Adevărul este că slujba a fost de un penibil care îmi zgârie și acum epiderma. Poți, însă, să-ți mai ți și tu gura din când în când. Ști bine cât de sensibilă poate fi asta mică.

Kristin: Extraordinar! La vreme ironiile tale o menajează. Nu ți-a tăcut pliscul toată dimineața.

Kim: Uite ce e rămă imbecilă! Poți, în anumite momente, să dai dovadă de o totală lipsă de considerație față de sentimentele celor din jurul tău. Știm cu toții asta și atât eu, cât și Kriss, ne-am obișnuit și am ales să te ignorăm. Ea nu conține asta și suferă așa că scoateți parul ăla înfipt prea adânc în realitate și termină cu prostiile.

Kristin: Trebuie să recunosc că asemenea complimente colorate în ziua în care mi-am luat rămas bun de la cea mai bună prietenă, îmi îmbujorează pur și simplu dispoziția.

Kim: Cred că îți îmbujorează apetitul pentru răutăți. Nu pot pricepe ce ai cu

fata asta?

Kristin: Nimic, chiar nimic.

(intră Kriss cu o tavă, patru pahare și o frapieră cu gheață)

Kriss: Uite ce e stimete doamne! Toți am avut o săptămână proastă și fiecare gestionează situația așa cum știe și așa cum poate. Personal cred că îi datorăm mai mult respect lui Kat decât arătați voi acum. În bucătărie dezastrul e mai mare decât aici. Kamille termină imediat de spălat vasele. Nu știu sincer cum terminăm până luni. (deschide barul și scoate o sticlă de Jack Daniels) Eu știu ce ar fi vrut Kat. Să nu ne apucăm de treabă fără să-i arătăm respectul convenit ei și prietenului ei de nădejde Sfântul Jack.

(heblu)

(Spot pe Kamille în mijlocul scenei. Citește din jurnalul de pe etajeră. În fundal se aude Leonard Cohen-Dance till end of love)

„Există miliarde de feluri în care poți iubi! De cele mai multe ori însă trăiești în iluzia că iubești când de fapt iubești doar ideea de a iubi. Grav, foarte grav dar perfect adevărat. Ideea de iubire e cel mai periculos virus pe care oamenii îl contractează în întreaga lor viață. Un virus care paralizază toate simțurile, care depășește orice rațiune posibilă, care te determină să visezi cu ochii deschiși la o lume perfectă. Ești incapabil să-ți dai seama dacă ceea ce simți e real sau e doar o închipuire a unei minți de copil care testează mii de variante posibile sau imposibile. Oricum chiar dacă ajungi la un moment dat în apropierea realității, virusul te atrage înapoi. Nu ai cum să scapi de el. Poți să-l ignori, să te prefaci că el există doar în imaginația ta, dar nu poți și niciodată când își va arăta din nou chipul. Atunci când reușește să se strecoare la suprafață din grota în care îl ții închis nu mai ai ce să faci. Abandonezi orice speranță că vei reuși să-l închizi din nou. Desigur există personaje care reușesc și performanța asta dar ea nu se numără printre ele. Se lasă pradă lui și toate acțiunile sale nu-i mai aparțin. Forța asta superioară controlează fiecare aspect al existenței sale stupide și orice scripă de rațiune necontrolată e înăbușită imediat. Se supune orbește pentru că ea, ființa rațională, nu are cum să câștige. Iubirea nu are nimic rațional și de aceea virusul ăsta o face să se simtă divin, chiar dacă doar pentru o clipă. Aceea, clipa sublimă creează speranța și atunci e pierdută definitiv. Când se va vindeca de el nu va mai exista pentru că aerul, mâncarea, apa ar devii suficiente doar pentru a susține în iad un suflet mort. Să sperăm că Kristin nu se va vindeca niciodată de virusul ăsta!”

(heblu)

SCENA II

(cei patru sunt așezați în mijlocul camerei pe perne, beau whisky, fumează)

Kamille: (aruncând o privire în jur) Cum poate strânge un singur om atâtea lucruri într-un spațiu atât de mic? Vă dați seama că, practic, punem viața unui om în cutii insipide de carton căcăniu. Salvați Copii, Crucea Roșie, Vânzare. Guno! (ia o gură bună de whisky) Eșafonaj din cărți de joc cu rezistența fulgilor de păpădie. De ajuns o adiere pentru ca totul să se prăbușească.

Kim: Sau în cazul de față un stupid accident de mașină. Călcată de camionul care parca pe trotuar.

Kristin: (ridică paharul) Odihnească-se în pace!

Kriss: Amin!

Kim: (se ridică) Ar trebui să punem niște muzică și să ne reapucăm de treabă. (pune muzică de fundal-Budha Bar) Kamille, mai citește te rog o dată instrucțiunile pe care ni le-a trimis avocatul.

Kamille: (se ridică cu o foaie în mână) „Luni la 9 am stabilit cu cei de la agenția imobiliară un open house pentru posibili cumpărători ai apartamentului, așa că acesta trebuie să fie gol și curat până atunci. Puteți păstra pentru dumneavoastră tot ce doriți. Potrivit dispozițiilor testamentare ce nu doriți să păstrați puteți dona, mobila poate fi vândută o dată cu apartamentul.”

Kriss: Cred că fiecare dintre noi și-a pus deja deoparte lucrurile care ne-au fost lăsate explicit prin testament.

Kamille: Da.

Kim: Da, da.

Kristin: (se ridică și merge spre bibliotecă de unde ea o poză înrămată cu cei cinci) Dacă nu vă deranjează așa vrea să iau eu poza asta. E prima poză pe care am făcut-o toți cinci împreună în vara în care ne-am cunoscut și ar însemna mult pentru mine...

Kim: (în picioare cu paharul ridicat) Doamnelor și domnule, glaciațiunea se apropie de sfârșit. Kristin cântă un pizzicato la coardele sensibilității!

Kamille: (ia poza și se uită la ea) Kat iubea poza asta. Spunea că îi aduce aminte de lasagna. Știți că în vara aceea în Italia nu cred că a mâncat altceva.

Kriss: lasagna și pesto.

Kamille: Vrei să păstrezi și rama Kristin? Sau îți ajunge poza?

Kristin: (ia rama și încearcă să scoată poza din ea) Eu și Kat nu aveam aceleași gusturi nici la bărbăți, cu atât mai puțin la obiecte de decor.

Kriss: Da, mai ales din moment ce Kat prefera mai mult obiectele de decor decât bărbății.

(Kristin reușește să scoată poza din ramă, din spatele ei cad câteva foi împăturite)

Kamille: (ridicând foile) Dezastru ambulant ființa asta. În bucătărie, în borcanul pentru orez am găsit bilete de maxi-taxi și bonuri de benzină.

Kim: Și ce, ai fi vrut să găsești altceva în borcanul cu orez?

Kriss: (către Kamille care se îndreaptă spre bucătărie să arunce foile) Nu te uiți ce scrie în ele?

Kamille: (desface foile și citește câteva secunde) Fiți atenți! (se întoarce și se așează la loc pe perne. Kristin vine și ea și se așează. Kamille citește cu voce tare)

„Dragi mei!

Încep această scrisoare conștientă atât de faptul că, dacă o citiți eu nu mai sunt printre voi, cât și de penibilitatea acestei fraze de început, dar, bănuiesc că acolo unde am plecat, penibilul nu mai are nici o relevanță. Adevărul este că am început să scriu această scrisoare pentru că mă plictiseam îngrozitor. Mă gândeam că dacă ar fi să dispar brusc din viața voastră așa vrea să lămurească câteva lucruri. Cum ar fi greu să vă scriu în ordine alfabetică, am tras la sorti. Să purcedem deci: Dragă Kim,” Cred că ar trebui să citești tu partea asta.

Kim: (ia foile din mâna lui Kamille) Mda...să vedem,

„Dragă Kim,

Știu că îți va fi foarte dor de mine, dar trebuie să te obișnuiești. Ceea ce te sfătuiesc este ca, data viitoare când te decizi să-ți schimbi rezidența, să-ți cauți sau o casă, preferabil cu un pic de curte și într-o zonă centrală, sau, un apartament la parter, pentru ca bi-etul Kriss să nu mai fie nevoit să-ți

care lucrurile până la ultimul etaj.

Cu cea mai adâncă considerație,

Kat.” Ce banc prost! Kriss tu urmezi. Kriss: (la scrisoarea și citește)

„Dragă Kriss,

Ești băiat bun și mereu ai ocupat un loc aparte în inima mea, dar nu uita că maidanezii și doamnele se împerechează numai în desenele animate așa că, mai bine te orientezi spre rase mai puțin pure.

Cu cea mai adâncă considerație, Kat.” Absurd! Kristin vrei să citești mesajul tău?

Kristin: (luând foile) Mă gândesc că tonul e același:

„Dragă Kristin,

Să iubești continuu în umbră, să nu primești decât a fărâita parte din ce poți da, să-ți vezi visele și ideile terfelite din încăpățânarea stupidă a oamenilor alterați de cotidian poate fi tragic dar, nu uita că sarcasmul e mai eficient ca o strategie de apărare decât ca una de atac.

Cu cea mai adâncă considerație, Kat.” (Kristin îi dă foile înapoi lui Kamille)

Kamille: (suspînând) Nu cred că pot face asta! Nu cred că vreau să fac asta.

Kristin: În situația dată nu prea ai de ales.

Kamille: (trage adânc aer în piept)

„Dragă Kamille,

Infamii care nu știu că undele lacului sunt vibrațiile sensibilității umane în cea mai pură formă ajung să arunce cu pietre în bălți degeaba. Nu fi o baltă!

Cu cea mai adâncă considerație, Kat.”

(heblu)

(Spot pe Kristin în mijlocul scenei. Citește din același caiet ca și Kamille, muzică de fundal Robbie Williams-Angels)

„Ce faci când demonii se adună în jurul tău și te obligă să fugi de realitate? Fugi, și încerci să nu privești înapoi de teamă că ceea ce ai vedea în urmă ți-ar împietri sufletul pe viață. Nu mai ști ce să crezi, nu mai ști cine sau ce ești și întreaga lume ți se pare o rezervație plină de animale ciudate. Te refugiezi într-o lume care nu există decât pentru tine și fiecare contact cu realitatea speciilor pe cale de dispariție ce te înconjoară te apasă și îți provoacă o durere aproape imposibil de suportat. Înghiți în sec și te gândești că nu peste mult timp va veni din nou seara și lumea ta va lua din nou viață. Poate trăi mult și bine așa, în iluzia perfectă în care EA controlează totul și în care cuvinte precum dragoste, iubire, respect, sentiment înseamnă exact ceea ce vrea ea să însemne. Este exact ceea ce vrea ea să fie sau ceea ce simte că este și toate inhibițiile, presiunile și limitele dispar. Bruce e din nou dimineață și trebuie să-și scoată din sertarul prăfuit al conștientului său masca uzată care convine tuturor mai puțin ei. Iese în lume, se supune regulilor societății și face tot posibilul să se integreze în concepția general valabilă de normalitate. Câteodată masca se crapă pentru o fracțiune de secundă în care se simte cu adevărat fericită dar expresia de groază întipărită pe fețele dinosaurilor o determină să fugă repede la trusa de prim ajutor și să-și acopere crăpătura cu un bandaj temporar. Un lucru rămâne cert, în lumea perfectă a lui Kamille, singurul lucru imperfect este speranța că poate, la următoarea crăpătură a măștii un parazit se va fofila înăuntru, va găsi ceea ce ea deja știe că este acolo și va accepta să paraziteze un animal care nu e nici pe de parte pe cale de dispariție!

(heblu)

SCENA III

(fetele împachetează. Kriss trăneste de podea o vază)

Kriss: (crizat) Adâncă considerație! Adâncă considerație!!! Maidanezi, imobiliare și filosofii copiate de prin oracole în școala generală. Adâncă considerație! CA CO! CA CO! (mai trăneste ceva) Îngerul neatins de păcat (arată către Kamille), Virtutea ineptiei (arată către Kim), Demonul veșnic îndrăgostit (arată către Kristin) și Fraierul din dotare și-au dat mâna în hora funebră a pasiunilor ascunse în spatele fotografiei. Arhanghelii se prăbușesc în purgatoriul pământului. Rahat pe băț și ceasuri cu vâsle aveți?

NU? Păcat! Coliva am servit-o la micul dejun. Cum poate să te calce camionul pe trotuar? Care divinitate poate permite să se spulbere un vis atât de penibil? Luna și-a descoperit, în sfârșit, vocația, să lumineze eternitatea lui Kat! Demonul prin excelență a plecat să-și găsesască scara spre rai. Frumoasa narcisistă care trezește dorința, nu poate pleca în somnul cel de veci fără a scormonii pasiunile cele mai ascunse, visele cele mai sincere, lacrimile tragediilor niciodată jucate, întodeuna desfrânate și mereu invincibile. (lovește puternic cu piciorul ușa de la bucătărie și aruncă un scaun înăuntru) Creatura asta născută din paradox își bate joc de noi și după ce a intrat deja în putrefacție.

(Kamille plânge încet, Kristin șterge praful, Kim încearcă să-l liniștească pe Kriss)

Kim: (toarnă whisky în paharul lui Kriss) Cred că încă o gură de Jack ți-ar prinde bine.

Kriss: (studiază frapiera) S-a topit toată gheața.

Kristin: (ia frapiera) Mă duc eu să mai aduc. Kim ești draguț să vi cu mine. Poate încropim ceva de mâncare că mă cam roade stomacul.

Kim: (se îndreaptă spre bucătărie) Să vedem dacă este ceva comestibil în frigider.

(Kim și Kristin ies. Kriss se așează pe pernele de pe jos și se uită la Kamille care plânge într-un colț al camerei)

Kriss: (timorat) Aș vrea să pot face ceva să nu mai plângi.

Kamille: (își suflă nasul) O poți aduce pe Kat înapoi?

Kriss: Nimeni nu are puterea asta. Ce altceva aș putea să fac să-ți fie bine?

Kamille: (se adună) Ești un dulce. Când vrei. Din păcate nu prea ai ce să faci.

Kriss: (făcându-și curaj) Știu că nu e momentul cel mai potrivit dar aș vrea să te mai gândesci la NOI. Te iubesc Kamille și asta nu cred că se va schimba vreodată.

Kamille: (scheițând un zâmbet) Ai dreptate. Nu este momentul potrivit să discutăm despre asta acum. (vine și se așează lângă el) Sau poate e cel mai potrivit moment. Te iubesc mult Kriss, dar nu te pot iubi așa cum vrei tu și va trebui la un moment dat să accepți lucrul ăsta, sau, mai bine zis, să-l înțelegi o dată pentru totdeauna. Eu am nevoie de lucruri pe care tu nu mi le poți oferi. Acum mai mult ca niciodată. Te rog nu te supăra. Am simțit lângă tine lucruri pe care nu le-am simțit lângă altcineva dar, trebuie să zbor, să zburd, să trăiesc. Tu vrei stabilitate, un copil, o familie. Vreau și eu lucrurile astea dar nu acum și nu cu tine.

Kriss: (dă peste cap restul de whisky din pahar) Și crezi că babalăcii cu care te înconjuri îți vor oferi asta?

(Continuarea în numărul viitor sau pe www.litart.ro)

Nicolae Balotă – un “peregrin prin patria cuvintelor”

de Lucia ȘOPTERAN

Eseist, critic și memorialist, Nicolae Balotă se autodefiniște ca fiu al sângerosului secol al XX-lea, ca om-pe-marginea-prăpastiei și ca slujitor al cuvântului frumos, de unde și titlul cărții “Peregrin prin patria cuvintelor”. Prin cuvânt cărturarul respiră, deci trăiește. A rosti cuvântul și mai mult decât atât a-l consemna pentru autor este echivalent cu a trăi.

Născut în Banat, fiul avocatului Gheorghe Balotă, urmează Liceul “Gheorghe Barițiu” din Cluj, iar mai apoi Liceul “Gheorghe Lazăr” din Sibiu, devine licențiat în filologie și își ia doctoratul în literatură universală și comparată la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca. A debutat jurnalistic la Sibiu, în ziarul “România nouă”, în anul 1944, iar cu critica literară în “Revista Cercului Literar” de la Sibiu din anul 1945. După o perioadă forțată de tăcere datorită regimului communist, reîncepe să publice în reviste, iar anul 1994 marchează debutul publicării volumelor “Parisul e o carte”, “Caietul albastru”, “Eminescu-poet al inițierii în poezie”, precum și eseurile “De la Homer la Joyce”.

Sumarul operei este alcătuit din mai multe texte semnate de Nicolae Balotă, texte care au un aport considerabil la dezvăluirea concepției sale critice și eseistice. “Pe marginea abisului” unul din textele de la începutul operei este o incursiune în trecut, o analogie cu arta fotografiei prin care eseistul încearcă să reînvie prin cuvinte trecutul. “Îmi place tot mai mult să privesc fotografiile îngălbenite ce par că îmi redau ceva din ființa, din viața mea sau alor mei. Această contemplare, nu lipsită de melancolie, are ceva în comun cu încercarea mea de a reînvia trecutul prin cuvinte”. (1) La Nicolae Balotă memoria este arta de a înțipa trecutul, de a-l încorpora. În “Crispin’s Day” sau “Cu Proust și o ciorbă de gogonele sub cerul de vară” ne prezintă experiența din celulă, cu mențiunea că Nicolae Balotă a fost condamnat în 1948 și judecat pentru deținere și răspândire de material subversiv, care consta în cărți de literatură, istorie, filosofie și politică și eliberat un an mai târziu. În acest fragment ne dezvăluie suferința și boala colegilor săi mai în vârstă de inspecțiile pe care le făceau cei de la Ministerul de Interne, de interogatoriile la care erau

supuși.

Pe lângă aceste texte cartea de față este compusă dintr-o schiță pe care preotul Matei Boilă i-o face prietenului Nicolae Balotă și colegului de celulă, schiță care reflectă un gând valoros care l-a împărțit în cele din urmă cu colegul său și anume că răutățile și soarta lumii ar fi schimbată, dacă noi, oamenii, am îmbrățișa un drum de sfințenie care să ne permită să fim în grațiile Domnului. În porțiunea de dialoguri realizate de Iulian Boldea și Ovidiu Pecican, cărturarul ne mărturisește despre obscuritatea începuturilor scriiturilor sale la Școala Primară nr 3 „Avram Iancu” din Cluj, despre formarea sa intelectuală în cadrul Cercului Literar de la Sibiu, despre dascălii și cărturarii care i-au influențat destinul cultural, despre rolul formator al cărților, încă din copilăria și adolescența sa (Dumas, Corneille, Molière, Racine, Nietzsche, Platon, Blaga), despre colegii săi de detenție care au dus în închisoare mirosul de fân proaspăt de afară (Moș Ion din Poșaga), închisoarea fiind pentru cărturar „o înaltă școală de viață”(2), care în locul pereților de cărți avea trupuri vii de oameni suferinzi, ne mai vorbește de comunism și efectele sale și nu în ultimul rând despre natură, flori, mare și iubire.

Profilul umanistului reiese și din dialogurile semnate de admiratori ai săi, în care acest senior al literaturii române contemporane, cu un profil moral de excepție, un învingător așa cum îl numește Nicolae Prelipceanu, care din când în când trage un semnal de alarmă, ne învață a trăi prin cărți, în cărți și cu cărți, cu un caiet albastru ce ne amintește de caietul roșu eminescian.

Caracterizat ca „un Ulise al lecturii” (Dumitru Chioaru), cărturarul Nicolae Balotă reușește să învingă agresiunile anticulturale ale comunismului prin lectură. De formație enciclopedică „viața lui Nicolae Balotă este o viață închinată cărților, dăruită pasiunii lecturii”(Iulian Boldea); astfel, omul de cultură trăiește pentru a scrie și nu scrie pentru a trăi.

1. Nicolae Balotă, “Peregrin prin patria cuvintelor”, ed. Europress Group 2009, București, p.22

2. Nicolae Balotă, op.cit., p.70

A te redescoperi prin relectură

de Florina MOLDOVAN

Nevoia de a citi a devenit pentru unii dintre noi aproape o nevoie fiziologică, pe când pentru alții a rămas un sortiment exotic puțin degustat sau pur și simplu o activitate vetustă care nu aduce niciun profit.

Deși majoritatea indivizilor societății contemporane sunt îndreptați spre un proces de ascundere în spatele unei imagini, fie ea publică sau virtuală, spre construirea unui avatar care să-i avantajeze, totuși unii dintre aceștia sunt preocupați de fenomenul autodescoveririi, al autodefinirii ca personalitate unică și autentică.

Redescoperirea implică în primul rând o descoperire, un moment de sinceritate și de fragilitate în fața cărții care te-a ales și pe care ai ales să o citești. Procesul în sine este unul dificil având în vedere că în zilele noastre masca, *acea* persona despre care vorbea Jung a devenit inseparabilă de sinele nostru tinzând chiar să-l anuleze. Totuși dacă reușești printr-o luptă *față în față* să-ți învingi masca ai privilegiul să-ți parcurgi propria odisee în scopul autodezvăluirii.

Ce înseamnă descoperirea prin lectură? Din perspectiva mea înseamnă găsirea afinităților lector-creație care permit efectuarea *braț la braț* a plimbărilor prin pădurea narativă sau lirică cu efectul final de sporire sufletească. De exemplu, citind *Maestrul și Margareta* de Mihail Bulgakov ajungi să te închipui o anima nedescoperită a unui autor timid care poate zace latent în tine sau un avatar al feminității germinative.

La o relectură a aceluiași opere, într-un alt moment al evoluției tale ca personalitate armonioasă, același conținut îți va sugera altceva, motive abia desluite la prima sau la a doua citire își vor lua locul în ierarhia semnificațională și vor deveni zone de maxim interes. Cartea va reuși să-și ducă la bun sfârșit menirea în momentul în care vei putea spune proustian: *Eu însumi sunt subiectul acestei opere!*

De asemenea în relația cititor- scriitor produsă în actul relecturii se realizează o re-creație, o co-creație a textului prin întâlnirea dintre gândurile autorului și orizontul de cultură al receptorului, de aici survenind și multiplele posibilități de interpretare. Așa cum în pictură Duchamp avea certitudinea că: *Privitorii sunt cei care fac tablourile*, în literatură cititorii sunt cei care redau suflul vital al operelor, însă un suflet bogat poate fi făurit doar în urma unei relecturi.

Matei Călinescu în lucrarea *A citi, a reciti* realizează o amplă pledoarie asupra relecturii, el introduce ideea varierii contextelor lecturale ale unui text literar, astfel operele primind întotdeauna o semnificație nouă, nebănuită într-un context cultural nou.

Oamenii de cultură și mai nou diferite ziare prin colecțiile propuse încearcă stabilirea unei ierarhii a cărților de raftul întâi, însă o lectură *evoluționistă* ar trebui să-l determine pe fiecare lector în parte să-și stabilească propriile cărți de referință, propria listă de titluri care să ocupe raftul cel mai valoros al bibliotecii.

Invitația către relectură sună destul de egoist în condițiile în care literatura a devenit extrem de productivă, așa că ar putea întreba cineva: De ce să recitim cărți cunoscute când avem extrem de multe titluri noi? Întrebarea ar fi desigur justificată, însă recitirea se adresează în special cititorilor specializați și ia în calcul doar cărțile cu adevărat semnificative din viața fiecăruia dintre noi, iar efectul reparcurgerii operelor ar putea recompensa efortul învățându-te să fii om într-o lume a măștilor sau cum ar spune Kafka: *O carte trebuie să fie dalta ce sparge marea gheață din noi.*

Farmecul cuceritor al operei caragialiene

de Romelia POPP

Un lucru demn de luat în seamă este farmecul cuceritor al capodoperei lui Ion Luca Caragiale. De unde vine acest farmec? Primul răspuns care ni se impune cu necesitate privește condiția și măiestria comicului, așa cum e organizat acesta în cele două planuri compoziționale principale: al personajelor și al acțiunii.

Simple marionete omeneste, cele dintâi nu au o viață sufletească foarte personală, ci mai cu seamă un comportament automat, stereotip și ca atare previzibil. Ele sunt mai curând niște eșantioane sau niște purtătoare foarte tipizate ale unor anume deformații caracterologice, mentalități sau habititudini, ilustrând însușiri individuale și moravuri sociale, care se pot recunoaște fără dificultate atât într-un plan istoric bine determinat, cât și în acela universal și etern al ireductibilei diversități umane. Un președinte de partid, bonom, credul, conciliator și de o aparentă naivitate, Zaharia Trahanache, soția lui, Zoe, o “damă bună” de provincie, acaparată exclusiv derelația sa adulterină cu prefectul județului, Ștefan Tipătescu, individ de o anume inteligență, dar și de o egală versatilitate, singurul totuși conștient de mizeria morală a mediului în care se mișcă, șeful poliției, Ghiță Pristanda, prototip al slugărmiciei, dar și al vicleniei combinative, Farfuridi și Brânzovenescu, dar și de adversarul lor, Cațavencu, figuri de avocați și politicieni venali, exemplari prin incultura crasă, dar infatuată, ca și prin mediocritate intelectuală și prin imoralitate, învingătorul cursei electorale, candidatul “centrului”, Agamiță Dandanache. Iată lumea în care a trăit Caragiale, dar în același timp aceasta este și lumea noastră.

Cu toate tehnologiile avansate, cu tot progresul realizat în ultimii ani, iată că, din păcate, caracterul oamenilor nu poate fi schimbat cu ușurință, lucrurile nu pot fi îmbunătățite chiar așa de ușor. Se pare că este nevoie de mai mult timp. Totuși câți ani trebuie să mai treacă pentru a ne putea mândri și noi cu o societate în care cuvântul de bază să nu fie “corupție”?

Suferința- matcă a creației la Lucian Blaga

Neamul românesc a trăit dintotdeauna o dramă, aceea a incapacității de a rezista forțelor exterioare, care asemeni unor dezlănțuiri stihiale au rupt-o mereu din rădăcini proaspete și au purtat-o în diferite direcții. Poate tocmai din această cauză suntem un popor fără prea multe constante, în afară de aceea a suferinței.

Blaga prin poeziile sale a fost dintotdeauna fluviu din sângele poporului său, el fiind conștient că durerea a caracterizat dintotdeauna poporul nostru, iar ca exponent artistic al acestuia se simte dator să-i dezvelească substanța.

Conotația generală a termenului suferință este una negativă, însă eul liric blagian îi descoperă o valență benefică întrucât ea orientează ființa într-un sens ascendent fiind *prilejul chemat să-nalțe mersul, cunoștința*.

Corpul uman percepe suferința dramatic, asemeni unei boli mistuitoare, o asemenea suferință fiind una dizolvantă pentru organicitatea individului, tocmai de aceea în invocația către divinitate i se cere anularea suferinței, *cele care destramă*.

Suferința este sublimată la

nivelul percepției superioare a potetului într-o *lacrimă* – metaforă a alinării compensative și un *sâmbure de cer* - imagine concentrată a transcendentalității. Suferința de grad superior, o dată ce cuprinde ființa, se extinde asupra spațiului și-l dematerializează, funcționează asemeni unei pietre filosofale care la o simplă atingere convertește natura substanței, în acest caz solidul devine transparență, însă odată cu această metamorfoză simțurile celui ce suferă se rafinează, el devenind înnobilit cu un simț nou care-i permite să palpeze de-acum cu sufletul.

Cauza suferinței este situată în exteriorul indivizilor și provine din situarea spațială nefavorabilă, din violența dominantă a celorlalți care le secătuesc resursele materiale, însă optimismul este păstrat și alimentat de credința în justetea divinității. Marele Anonim este totalitatea, întregul, pe când ființa umană- fie ea și superioară, creatoare, are carențe care însă sunt ocupate de suferință și atunci chiar dacă semnificația genuină a termenului este una negativă, ea se convertește într-una pozitivă căci suferința ne întregește, ne apropie

de perfecțiunea sacralului.

Aceasta se deschide în interiorul uman asemeni unei porți ce așteaptă să fie invadată de sacralitate, suferința rămânând singura punte între cer și pământ. Deoarece *nous-ul* nu poate străbate limitele ce-i sunt impuse din afară, în geniul său reușește să atenueze puterea suferinței, să o preschimbe pe planul inferiorității individului în frumos artistic.

Suferința deschide cunoașterii noi perspective, îi dezvăluie noi taine izvorâte din abisalitatea ființei; transpusă în termenii lui Jung ecuația ar consta în investigarea umbrei din noi, calitatea de creator luând naștere atunci când ego-ul, partea noastră benefică reușește să traducă maleficul din noi în benefic, căci dacă l-ar elimina ne-ar împușina sufletește.

Ideea pozitivării negativului este preluată de Blaga din filosofia poporului român care simte golul: nu ca pe un neajuns care trebuie neapărat desființat ci ca un *remediu necesar articulării unui ritm*. Golul nu este așadar un cadru care trebuie numai decât umplut cu ceva, ci ca element constitutiv și integrant al

viziunii noastre artistice.

Concepția aceasta este exemplificată de poet prin pitorescul abundent al poporului nostru care se naște tocmai din lipsurile materiale, din sărăcia acestuia. Așadar, lipsurile materiale sunt transformate în surplusuri de obiecte de artă populară, de valoare culturală.

Cert o suferință poate să facă moralmente bine celui ce suferă. Dar o suferință va fi cu atât mai binefăcătoare cu cât o știu mai mult numai a mea și cu atât mai puțin binefăcătoare cu cât o știu mai obștească. Această suferință *numai a mea* are în vedere două ipostaze de-ale lui Blaga: aceea de poet și aceea de român.

Poeziile în spatele cărora transparent aceste idei sunt *Laudă suferinței* – poezie care dezvăluie latura pozitivă a acesteia și efectele ei în raport cu artistul, celălalt poem *Cântăreții bolnavi* axându-se pe purtătorii suferinței binefăcătoare-poeții.

Lacrima la Blaga este o metaforă pentru compensarea durerii, lacrima se prelinge peste răni și le atenuează intensitatea, dar în poemele sale tocmai asta nu dorește eul blagian,

de Florina MOLDOVAN

fiind conștient că tocmai în duhul suferinței respiră inspirația poetică. Menirea poetului blagian pare să o continue pe aceea a miticului Orfeu, vindecător și cântăreț, precum capul său servea drept oracol, tot astfel poezia lui Blaga vestește un sfârșit enigmatic.

Boala care incită la creație este sănătate de ordine mai înaltă – afirmă poetul, așadar boala cântăreților nu trebuie înțeleasă în sens negativ căci ea este garantul valorii artistice și al vizionarismului poetic.

Două arte complementare se regăsesc în poemul *Cântăreții bolnavi: arta gestului care este muzica și arta cuvântului*- poezia; prin cuvânt Dumnezeu a creat lumea, poetul prin aceleași mijloace creează o lume a poeziei, o lume în care poți pătrunde dacă-i înțelegi semnele tainice.

Poetul devine un raisonneur al suferinței neamului, salvarea care se întrezărește este revelația divinului prin creația artistică. Rănilor poetilor se deschid asemeni unor potire care vor fi umplute cu divinitate, însă divinitatea nu-și revarsă izvoarele de sus ci din însăși ființa poetilor care prin actul de creație se unește cu transcendentul.

